

Nr 469.

Av herr **Lovén**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 164, angående vissa anslag till lotsverket m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 164 angående vissa anslag till lotsverket m. m. föreslås bl. a. reducering av lotsarnas lotslott från nuvarande 40 procent till 35 procent. Lotspersonalens nuvarande löner och storlek är ju beroende av flera omständigheter. Det med tjänsten förenade arbetet och ansvaret, som ofta drabbar lotsarna, de kunskaper, den duglighet och energi den kräver, samt icke minst lotsarnas berättigade anspråk på lönen tillräcklighet för ett ståndsenligt underhåll även för familjen, den må vara större eller mindre. Man måste medgiva, att, när staten fordrar, att lotsarna offra sina krafter och ofta sätta sina liv som insats uti deras farofyllda yrke och i dess tjänst, den ock är skyldig att åt var och en giva en anständig bärgning. Även kan framhållas att inte någon av statens tjänstemän av andra yrken kan jämföras med lotsarnas. Skulle en lots utav ren olyckshändelse i tjänsten vara orsak till haveri med det fartyg, som står under hans ledning, då väntar honom genast förhör inför domstol. Det torde också kunna anföras att under de senaste åren lotsar av högsta domstolen blivit dömda till att ersätta förluster, som rätteligen ej skulle kunna åläggas lotsarna. En följd av högsta domstolens dom är, att en lots kan bli frantagen allt vad han under åren samlat för sig och sin familjs uppehälle. Beträffande den vid genomförande av de i lotsverkssakkunnigas betänkande 1 och 2 framställda förslag uppstående reglering av lotspersonalens inkomst framkommer att vid Höganäs och Sölvesborgs lotsplatser får personalen sina lotslotter reducerade med mer än 50 procent av nuvarande, eller cirka 20 procent av hela årsinkomsten. Personalen på dessa lotsplatser ställas därför inför ekonomiskt trångmål. Båda äro i 2:dra klass och därför ej föremål för förändring i lönegradshänseende som 3:dje klass lotsplatser, som föreslås uppflyttas en lönegrad. Angående lotsarnas avlöning har uti organisationsnämndens betänkande bland annat framhållits, att reducering utav lotslotterna först skall ske vid ett visst minimibelopp, vilket kunde säkerligen vara mer rättvis utgångspunkt till reducering än det av lotsverkssakkunniga förordade förslag på lika nedskärning av lotslotterna, stora som små. En reducering av lotslotterna under 1,000 kronor kommer att drabba dessa befattningshavare hårt och obefogat då deras lotslott redan är minimum. Vid behandling av frågan om lämpligaste sättet att reglera lotslotten för personalen måste man gå ut ifrån hur stor inkomsten var före år 1914, då lotsarna ej hade någon fast lön å stat utan ägde emellan sig fördela lotsplatsens hela lotspenningsinkomst lika med 100 procent (lotsens lön). Som exempel kan nämnas att år 1912 utgjorde lotspersonalens lön vid en skånsk lotsplats 3,641 kronor,

vilket vid nu rådande indextal 158 skulle vara lika med 6,052 kronor. En lots i omtalade lönegrad t. ex. vid Åhus lotsplats enligt sid. 9 uti Kungl. Maj:ts proposition får således räknas till 6:e lönegraden och 11:te löneklassen vilket utgör 3,012 kronor plus dyrtidstillägg och lotslott ($3,012 + 331 + 1,915 =$) 5,258 kronor alltså ett minus med 794 kronor (år 1912 = 6,052 kronor, år 1936 = 5,258 kronor). Av följande framgår att en lots inkomst vid Åhus lotsplats före kriget översteg nuvarande inkomst. Vid kalkyl över inkomsterna före kriget åren 1910—1913 framgår att först när lotslotten uppgår till cirka 2,000 å 2,500 kronor en lika stor lön uppnåts som åren 1910—1913. Först när lotsarnas lotslott överstiger 2,500 kronor har inkomsten blivit större än före kriget. Minimibeloppet för lotslott över 2,500 kronor kan först komma i fråga till reducering. Lotsverkssakkunniga anföra till grund för reducering, se sid. 63 uti Kungl. Maj:ts proposition, att betydande sänkning av levnadskostnaderna skett sedan 1921 års vidtagna förhöjning av lotstaxorna. I de sakkunnigas utredning har ej vidrörts att lotstaxorna ej blevo höjda i den mån indextalet 236 svarar. Dessutom hade år 1921 gällt helt olika regler för dyrtidstilläggets beräkande än de nuvarande »grundtal», vilket för årets tredje kvartal varit bestämt till 122 vid ett av lotsstyrelsen anført levnadskostnadsindex å 236. Enligt nu gällande regler utginge man från ett tal som skulle anses motsvara levnadskostnadsökningen och som för närvarande vore bestämt till 58 samt gäve en dyrtidstilläggsprocent av 11. Ytterligare syntes böra uppmärksammas, att dyrtidstilläggsprocenten icke varierade direkt med nyssnämnda tal, sålunda bleve procenten 0 vid talet 36 för levnadskostnadsökningen och därunder. Härav framgår, att lotsarna ej tillerkändes den förhöjning som rätteligen indextalet utgjorde. Till detta kan även motiveras byråchefen i lotsstyrelsen A. Tydén reservation, se sid. 74 uti Kungl. Maj:ts proposition, samt uti sin reservation över 1935 års lotsverkssakkunnigas betänkande 2. Här anmälde byråchefen A. Tydén skiljaktig mening och yttrade därvid bland annat:

»Beträffande den vid genomförande av de i lotsverkssakkunnigas betänkande I och II framställda förslag uppstående regleringen av lotspersonalens inkomst av lotspenningar får jag framlägga följande allmänna synpunkter.

Lotslotterna äro otvivelaktigt att anse såsom en del av lotspersonalens ordinarie inkomster. Om de sakkunnigas förslag i huvudsak vunne tillämpning, skulle regleringen av lotsarnas inkomster nedåt i hög grad komma att ske på en slump. Vissa lotsplatser skulle drabbas mer eller mindre befogat, andra åter synnerligen hårt och obefogat, då det icke visats, att inkomsterna å de sämre ställda lotsplatserna stå på en sådan nivå, att de ens under nuvarande förhållanden kunna anses rätt avvägda. I de fall, då lotsverkssakkunnigas förslag skulle medföra inkomsthöjning, saknas utredning om huruvida denna är tillräcklig för att kunna anses slutgiltig.

Enligt mitt förmenande erfordras igångsättande *omedelbart av en särskild löneteknisk utredning under medverkan av lotsstyrelsen, lotspersonalen och 1936 års lönekommitté* för klarläggande av de principer, som böra vara vägledande vid bestämmande av lotspersonalens inkomster av lotspenningar.

samt avgivande av sådana förslag, som kunna vara ägnade att — med retroaktiv verkan från och med den 1 juli 1937 — neutralisera de ofördelaktiga följderna av lotsverkssakkunnigas förslag i händelse av deras genomförande. Jag hyser nämligen allvarliga farhågor för att rekryteringen av lotspersonalen eljest kommer att efter hand bliva lidande till följd av det sätt, varpå personalens avlöningsfrågor i allmänhet behandlas. Det kan inträffa, dels att vid vissa lotsplatser sökandet av anställning helt kommer att upphöra, dels ock att den för närvarande genomgående stora yrkeskunskapen bland dem, som ägnat sig åt lotsyrket, kommer att minskas, vilket skulle bliva till stort men för lotsverket och sjöfarten. Vetskapen om att en reglering av lotspersonalens avlöningsförhållanden kan äga rum i helt annan ordning än eljest sker inom statsförvaltningen samt vara beroende av bland annat framställningar från sjöfarten om lättnad beträffande lotsavgifter måste nämligen inverka menligt på lotskårens goda rekrytering genom det sålunda uppkomna osäkerhetstillståndet, vilket ytterligare skärpes av det alltid överhängande hotet om indragning av lotsplatser och befattningar. Härtill kommer, att de nyanställda som regel icke kunna påräkna befordran till ordinarie lots förrän efter tio, femton år eller längre tid. Det är därför av stor vikt, även på grund av den omständigheten att lotspersonalen i allmänhet är bunden vid den plats där utbildningen påbörjats, att möjligast stabila organisatoriska och ekonomiska förhållanden äro rådande inom lotsinrättningen. Vid avvägning av lotspersonalens löneförmåner torde jämväl en jämförelse böra göras med löneförhållandena inom handelsflottan, varjämte bör tagas i betraktande de risker, lotsyrket för med sig, och det ansvar, som åvilas lotsen, då han ofta under synnerligen påfrestande förhållanden har att, till gagnet såsom befälhavare, svara för även de största fartygs säkra framförande.»

Utöver vad i denna reservation anförts, kan det ifrågasättas, om en beskärning av lotspersonalens inkomster kan vara berättigad under nuvarande förhållanden när andra statstjänare få sina löner reglerade uppåt. Dessutom torde det vara av behovet påkallat, att innan lotsarnas löner genomgå någon mera genomgripande reduktion, deras *arbetstid* blir föremål för sakkunnig och opartisk undersökning.

Med stöd av vad jag ovan anført får jag hemställa,

att riksdagen ville besluta att vederbörlig hänsyn tages till de löneförslag som avgivits i den reservation av byråchef A. Tydén vilken är intagen i Kungl. Maj:ts prop. nr 164.

Stockholm den 1 april 1937.

Carl Lovén.